

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. V. Providentia divina non fallitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

modum finis, ut amatus, est divina voluntati conditio amandi media; sed si per impossibile Deus non sciret in sua essentia principium, adhuc intelligeretur in ea scire conclusionem, cum hæc in essentia representatione principii, la per impossibile representatione principii.

Infer aliquis: ergo intellectus divinus nequidem virtualiter est discursivus, quia non cognoscit conclusionem ex vi cognitionis principii. Responder: hoc requiritur solum ad discursum formalem, quod cognitio principii sit causa cognoscendi conclusionem; ad virtualem autem sufficere, quod principium & conclusio cognoscantur in se, vel in alio objecto, utrumque representante, cum connectione inter illa, & hoc modo discursum virtualem esse in Deo. Ita Theodorus.

Quæ cum ita sint, liquidò constat, intentionem finis in Deo esse ratione priorem electione mediorum; nam hæc prioritas solum est prioritas à quo, consistens, ut alibi diximus, in dependentia unius actus divini ab alio, seu à seipso, inquantum diversimodè terminato: ostensum est autem, divinam electionem ab intentione pendere. Est igitur intentio prior naturæ secundum rationem electione.

Dico: secundum rationem: quia secundum propriam causalitatem non est prior, quemadmodum in nobis hoc modo: intentio est prior electione: quia in nobis, & non in Deo, hi actus sunt realiter distincti, quod ad veram propriamque causalitatem requiritur. Et eandem ob causam non potest divina intentio esse duratione prior electione, etiam si in nobis esset talis prioritas inter hos actus. An autem talis sit in nobis, non est quæstio huius loci; vide eam solutam apud Smiling, sup. n. 94. & trans mecum ad aliam difficultatem hic resolvendam; scilicet, utrum divina providentia sit infallibilis, pro qua instituitur

CONCLUSIO V.

Providentia Divina non fallitur.

Sic cantat Ecclesia in Oratione Dominica 7. post Pentecosten: Deus cuius providentia in sui dispositione non fallitur. Et verò quid aliud clamat Scriptura Gen. 50. v. 19. Num Dei possimus resistere voluntati? Ac si diceret, non possumus, iuxta illud Ezech. 13. v. 9. Non est, qui tua possit resistere voluntati.

Quid miramur? Voluntas Dei est causa prima, quæ non potest esse dependens ab alia causa, etiam ut removente prohibens: quis ergo Deum impedit, ne omnia quæcumque voluerit faciat? Si autem omnia quæcumque voluit fecit, & quæcumque vult facit, quomodo providentia ejus, quæ est formaliter actus voluntatis, aut saltem eum connotat, potest falli in sua dispositione? An fortè, quia voluntas ejus mutabilis est? Jam ante ostendimus disp. præced. Sect. 1. Conclus. 2. ipsam esse immutabilem,

Et quàmvis esset mutabilis, adhuc (inquit Smif. sup. n. 54.) verum esset, illam, persistente ipsa, semper impleri, nisi impediatur; ex eo enim, quod ipsa posset mutari, seu non esse, postquam fuit, solum sequeretur, voluntatem Dei, quæ non est (licet fuerit) non impleri; quod nihil derogat ipsius infallibili efficacæ, de qua nunc agimus: quemadmodum dicimus, causas naturales seu necessarias, seclusis impedimentis, & positâ sufficienti applicatione, necessario necessitate naturali fortiri effectum; licet non necessario sint seu existant, vel non necessario sint applicatæ tales causæ, & sic non necessario existat illarum effectus; quia dicuntur necessario agere, posito quod sint, & applicatæ, nec impediatur sint. Eodem igitur modo, necessitas infallibilitatis in agendo posset intelligi competere divinæ voluntati, etiam si per impossibile supponeretur, ipsa voluntas esse in se mutabilis. Tota ergo fallibilitas effectus divinæ voluntatis & providentiæ deberet refundi in aliquod impedimentum consequendi effectum. Ita Theod.

Porro tale impedimentum nullum excogitari potest, cum, ut dictum est, voluntas Dei sit causa prima, cui causa secunda essentialiter subordinatur; adeoque ab hac impedi non potest; sic enim quoad hoc non foret ei subordinata; ac proinde non causa secunda, sed prima, quod implicat. Quod probè sciens D. Aug. Enchir. c. 95. ad nostrum propositum sic ait: Deus noster in calo sursum, in calo & in terra omnia quacumque voluit fecit. Quod utique non est verum, si aliqua voluit, & non fecit (eo modo, quo voluit) & quod est indignius, idè non fecit, quoniam ne fieret, quod voluit omnipotens, voluntas hominis impedivit. Neque enim (ut ibidem ait cap. 96.) veraciter ob aliud vocatur omnipotens, nisi quia quidquid vult potest, nec voluntate cuiuspiam creatura voluntatis omnipotentis impeditur effectus. Sed (inquit eod. lib. c. 102.) quantumlibet sint voluntates vel Angelorum vel hominum, vel bonorum vel malorum, vel illud, quod Deus, vel aliud volentes, quam Deus, omnipotentis voluntas Dei semper invicta est; quæ mala esse nunquam potest; quia etiam cum mala irrogat, iusta est, & profectò quæ iusta est, mala non est.

Ceterum (ut alibi adhuc dixi ex Damasc. lib. 2. de Fide c. 30.) nobis liberum est, vel in virtute persistere, Deumque nos ad eam vocantem sequi, vel à virtute abscedere, hoc est, in vitio herere, ac diabolum, qui citra vim (id est, necessitatem) allam ad id nos vocat, ducem sequi: ut (quomodo loquitur Aug. lib. 2. contra Faustum c. 5.) liberum arbitrium voluntatis, quo vel bonè, vel malè vivitur propter justum iudicium Dei ab omni necessitate vinculo vindicemus. Estò, quod per providentiam divinam dispositum est, infallibiliter eveniat eo modo, quo dispositum est ut eveniat.

Dico signanter: Eo modo, quo dispositum est &c. quia ut satis patet ex dictis Sect. 4. Conclus. 3. & 4. non omnis voluntas Dei est efficacæ absolutæ; sed sola voluntas consequens; & idè sunt aliqui fines, per divinam providentiam

155.

Si Dei voluntas per impossibile foret mutabilis, non idè non esset infallibilis.

Smiling.

156.

Nihil est, quod potest impedire voluntatem Dei.

Adducitur pro hoc auctoritas D. Aug.

Secunda auctoritas.

Tertia.

157.

Per hoc non tollitur libertas nostra.

D. Damasc.

S. Aug.

158.

Non omnis voluntas Dei est efficacæ.

tiam

tiam intenti, ad quos de facto non pertingunt res, in tales fines destinatae, v. g. homo reprobis ad aeternam salutem. Sic etiam videmus, non obstantem quoddam Deus unamquamque naturam ad finem sibi commensuratum ordinaverit, sapere naturam ab eo fine deficere, ut patet in effectibus monstruosis, & eventibus rerum fortuitis ac casualibus; cum tamen natura sit ordinata ad perfectè operandum, & ad agendum propter finem.

159.
Providentia
divina semper
impletur.
Smiling.

Nihilominus simpliciter dicendum est, providentiam divinam semper impleri, quia (ut bene advertit Smil. sup. n. 56.) etsi res non semper attingant fines suos particulares, & proprios, sibi à divina providentia praestitutos; tamen & attingunt semper aliquem finem à providentia intentum, & eum à finibus particularibus deficient, non deficient etiam à particulari providentia ad tales fines ordinata.

160.
Declaratur
ex Script.

Patet: quia quoddam v. g. non omnes ad agnitionem veritatis veniant, nec omnes rectè vivant, nec omnes salventur, est talis quorundam defectus ab hisce finibus, ut inde clucescat Dei iustitia in vasa irae, & bonitas in vasa misericordiae, ut ad Rom. 9. differit Paulus v. 17. Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipsum excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuntietur nomen meum in universa terra. Et v. 22. Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa irae apta ad interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae in vasa misericordiae, quae preparavit in gloriam.

Hunc ergo finem divinae gloriae ex huiusmodi defectu elicit providentia Dei, qui ob summam bonitatem suam non fineret quidquam fieri malè, nisi de malis faceret bonè, ut ait Aug. Enchir. c. 100.

161.
Item ex testimonio
D. Aug.

Exseribo totum caput, quia notabile est: Hac sunt magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, & tam sapienter exquisita, ut cum Angelica, & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod voluit ipsa, fecisset, etiam per eandem creaturam voluntatem, quae factum est, quod creator noluit, impleverit ipse, quod voluit, bonè utens & malis, tanquam summè bonus, ad eorum damnationem, quos iuste praedestinavit ad penam, & ad eorum salutem, quos benignè praedestinavit ad gratiam. Quantum enim ad ipsos attinet, quod Deus noluit fecerunt; quantum verò ad omnipotentiam Dei, nullo modo id efficere valuerunt. Hoc quippe ipso, quod contra voluntatem Dei fecerunt, de ipsis facta est voluntas ejus. Propterea namque magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat prae ejus voluntatem, quod etiam contra ejus sit voluntatem, quia non fieret, si non fineret; nec utique nolens finit, sed volens. Nec fineret bonus fieri malè, nisi omnipotens etiam de malo posset facere bonè.

Non fit prae-
ter volun-
tatem Dei,
quod etiam
contra eam
fit.

162.
Deus novit
ut malis.

Similia habet multis aliis locis, quae nimis longum esset hic referre; tantum addam, quod habet q. 32. in Exod. ubi explanans illud: Idcirco autem posui te, ut ostendam in te fortitudinem meam, ita scribit: Novit Deus uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat;

sed eos perferri patienter quousque sit oportet, non inaniter, sed utendo eis ad admonitionem, vel exercitationem bonorum: ecce enim ut annuntietur nomen Dei in universa terra, vasis misericordiae quae prodest. Ad eorum itaque utilitatem Pharaonis vasus est, sicut & Scriptura testatur, & ex his docet.

Igitur res semper aliquem finem, à providentia intentum, attingunt, licet ab aliquo fine deficient; quamquam etiam tunc, ut dictum est, non deficient à particulari providentia, sed à talibus finibus ordinata. Quod declarat Smil. sup. n. 56. dicens: talis providentia particularis, licet reiproprieque huiusmodi fines particulares intendat; non tamen absolute respectu illarum rerum, quae deficient; sed sub conditione, ut ut res illas voluerit illum finem assequi, depeudent à propria libertate, vel saltem ab aliis causis; quae propria libertas, vel quae aliae causae quia non cooperantur ad consecutionem finis, hinc fit, ut tales res finem non attingant. Quia tamen per talem providentiam particularem Deus absolute voluit dare media, proxime vel remote sufficientia ad finem particularem, talia media dantur in tempore.

Talis ergo providentia impletur ratione ejus, quod per ipsam dispositum est absolute, & impleatur quoad id, quod per ipsam dispositum est conditionate, si conditio poneretur, & quod conditio non ponatur, hoc ipsum per universalem providentiam dispositum aut permixtum est; nec per particularem providentiam est dispositum, quod conditio ponatur, atque ita non fit oppositum ejus, quod est dispositum per providentiam particularem.

Et sic patet, quod dicebamus, non modo universalem, sed etiam particularem providentiam eo modo, quo de rebus disposuit, semper impleri; quod est simpliciter providentiam semper impleri; quia tunc uniuscujusque causae effectus simpliciter impletur, quando iam per modum rationemque per se causae impletur; modus verò & ratio providentiae est, ut quaedam absolute, quaedam sub conditione Deus velit evenire, & non posita conditione nolite venire. Usque adhuc Theod. satis diffundit.

Quae sic perstringit Felix sup. diff. 4. n. 4. Semper (inquit) Deus assequitur, quod intendit; & ita ejus providentia non fallitur: cum quando vult aliquid antecedenter, conditionate solum illud vult, quantum est ex parte sua, & ita dat media sufficientia, quibus consequatur finem aliquem, à se intentum, v. g. finem Universi, vel gloriam suam, vel ut ostendat suam iustitiam vel liberalitatem &c. Quod si non consequitur finem, ad quem media sunt utilia, non est ex ignorantia, aut impotentia; sed ex sua libertate, quae vult uti propter alios fines. Sic ille.

Et prosequitur nu. 5. Ex quo non placet Molina 1. p. q. 22. a. 1. disp. 2. Suarez lib. 1. de Praedest. c. 18. Vasquez disp. 87. c. 4. dicentes, providentiam Dei esse fallibilem, & frustrari; nam absolute dicendum est, esse infallibilem; quia ita dicitur ab Ecclesia: Cuius pro-

providentia in sui dispositione non fallitur. Et deducitur ex Sap. 9. v. 14. Cogitationes enim mortalium timida, & incerta providentia nostra.

Ratio est: quia providentia & voluntas efficax est simpliciter talis, & inefficax est secundum quid; sed de illo, quod est simpliciter, est predicatum enunciandum simpliciter: ergo si voluntas efficax est infallibilis, absolute & simpliciter enunciandum est, esse absolute infallibilem, & solum secundum quid fallibilem.

Nec tunc dicendum est, voluntatem creatam impedire Dei providentiam; sed quod Deus ad impedire Dei providentiam attendendo, & volendo indennem servare libertatem decrevit cum causis secundis concurrere ad effectum, per quem providentia Dei specialis impeditur a consecutione sui finis.

Itaque sicut quando Deus, sua potentia absoluta utendo, contra potentiam suam ordinariam facit, aut illam impedit; ita dicendum est, Deum suam specialem providentiam, qua hanc vel illam creaturam respicit, impedire per providentiam generalem, qua bonum Universi attendit, vel ob alios fines. Hæc Franciscus.

Cui si obieciat providentia fallibilis & inefficax est imperfecta: ergo neque secundum quid est ponenda in Deo. Respondet neg. Antecedens: nam (inquit) in nobis est imperfecta; quia nescimus, vel non possumus apponere media efficacia ad consequendum finem: at verò in Deo solum est talis providentia pro sua libertate, quia non vult efficaciter aliquem finem, nec media efficacia ad illum consequendum apponere propter convenientissimos fines; & ita in Deo non arguitur imperfectione. Sic ille. Sed nunquid in Deo arguitur imperfectionem, quod providentia ejus versetur circa peccata seu mala culpæ? Resolutio patebit ex Conclus. sequenti, in ordine.

CONCLUSIO VI.

Peccata cadunt sub providentiam divinam; non sunt tamen ejus effectus.

DUOBUS modis aliquid cadit sub divinam providentiam; nempe vel per modum puri objecti, seu termini, vel etiam per modum effectus. Et dico: Etiam, quia prior modus, nisi cum exclusione intelligatur addendo *Puri*, includitur in posteriori, tanquam magis commune in minus communi, quia effectus providentiae (ut & cujuscumque alterius actus productivi) est etiam objectum & terminus ejus; omnis quidem potentia, omneque activum principium ad aliquod objectum terminatur, quod respectu principii activi, quæ talis, non est aliud, quam effectus ejus. Ut ergo illa duo, quod est cadere sub divinam providentiam per modum objecti seu termini, & quod est sub eadem cadere per modum effectus, contra invicem distinguantur, oportet primum membrum cum exclusionem & limitationem accipere. Hoc prænotato.

Tomus II.

Certum est secundum fidem, nullum peccatum esse à providentia divina, nec tanquam effectum prævisum vel intentum, nec ut medium, nec ut finem. Vide disp. præced. Conclus. 9. Sect. 2. ubi latius id declaravimus; tantum hic addam, quæ ibi omissa sunt, & ad præsentem locum remissa.

Magister in 1. dist. 46. & D. Tho. 1. part. q. 19. a. 9. dicunt (teste Felice sup. diff. 7. n. 2.) Aliquos fuisse, qui quævis dicerent, quod peccata non erant à Deo volita, nec facta; dicebant tamen, Deum velle, ut peccata fierent; nam fieri peccati distinguebant à peccato. Ita Franciscus.

At verò Mag. sic ait: *Alii dicunt, quod Deus vult mala esse, vel fieri, non tamen vult mala.* Et D. Tho. loco cit. ad 1. *Quidam dixerunt quod licet Deus non velit mala, vult tamen mala esse vel fieri.* Ly. *Esse*, omisit Felix, quare, nescio. Sanè si inter peccatum, & inter fieri peccati nulla est distinctio, ut responder præfatus Auctor, multò minus inter peccatum, & esse peccati. An autem ad eam distinctionem inter fieri peccati, & peccatum sententia illa respexerit, tu vide. Ejus neque Mag. neque D. Tho. meminerunt, sed apud Magistrum sic lego:

Qui dicunt, Deum mala velle esse, vel fieri, suam his modis mutant intentionem. Si enim, inquit, mala non esse, vel non fieri vellet, nullo modo essent vel fierent: quia si vult ea non esse, vel non fieri, & non potest id efficere; scilicet, ut non sint, vel non fiant, voluntati ejus & potentia aliquid resistit, & non est omnipotens, quia non potest omne quod vult, sed impotens est, sicut & nos sumus, qui quod volumus, quandoque non valeamus. Sed quia omnipotens est, & in nullo impotens, certum est, non posse fieri mala, vel esse, nisi eo volente. Quomodo enim, invito eo & nolente, posset ab aliquo malum fieri, cum scriptum sit: Voluntati ejus quis resistit? Superà etiam dixit Aug. Enchir. c. 96. Quia necesse est fieri, si voluerit. Sed vult mala fieri, aut non fieri. Si vult non fieri, non sunt; si vult autem, vult ergo fieri.

Hoc est primum argumentum: ad quod Respondet Felix suprà: quod nec vult fieri, nec vult non fieri efficaciter, sed tantum negativè se habet, quod est medium inter utramque voluntatem; inefficaci tamen voluntate vult non fieri, contra quam voluntatem possunt peccata committi. Sic ille.

Et apud Mag. ita scriptum habemus: *Non ergo Deo volente, vel nolente; sed non volente sunt mala: quia non subest Dei voluntati, ut malum fiat vel non fiat; sed ut fieri sinat, quia bonum est, finire mala fieri; & utique volens finit, non volens mala, sed volens finire finit, ut ipsa fiant: quia nec mala sunt bona, nec ea fieri, vel esse, bonum est.*

Sed enim, dicit aliquis (& est secundum argumentum istius sententiæ) bonum est mala esse vel fieri; alioqui summè bonum non permetteret ea fieri, juxta D. Aug. Enchir. cap. 96. ibi: *Quævis ergo ea, quæ mala sunt, in quantum mala sunt, non sunt bona; tamen ut non solum bona, sed etiam sint & mala, bonum est. Nam nisi esset hoc bonum, ut essent & mala, nullo modo esse sinerentur ab*

169.

Nulla peccatum est à providentia divina, tanquam effectus.

Felix.

170.

An Deus velit mala esse vel fieri.

Mag. Sent.

D. Tho.

171.

Aliqui affirmant & probant. Primum ex omnipotentia Dei.

S. Aug.

172.

Responsio Felici.

Item Mag.

Sentent.

173.

Secundum argumentum & sententiam S. Aug.

D

omni;